

ФАКУЛТЕТ ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕКОЛОГИЈУ
“ФУТУРА“

*Већу Департамента за последипломске студије
Факултета за примењену екологију „Футура“
Универзитета „Сингидунум“ -Београд*

На 19. седници Већа департамента за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“, одржаној 05.07.2012. године, формирана је Комисија за оцену, писање Извештаја и јавну одбрану израђеног мастер рада кандидата СТРАХИЊЕ ТАДИЋА, дипл. географа из Чајничка, под насловом „КАПИТАЛ ПРОСТОРА ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ“, у саставу: др Јордан Алексић, ментор, ванредни професор Факултета за примењену екологију „Футура“, др Гордана Дражић, редовни професор Факултета за примењену екологију „Футура“ и др Мирјана Бартула, доцент Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“, у Београду. Комисија, након читања, подноси Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

САДРЖАЈ МАСТЕР РАДА

Мастер рад кандидата СТРАХИЊЕ ТАДИЋ садржи 75 стране куцаног текста, организованих у 5 целина: увод, два поглавља, закључак, литературу и прилоге. Мастер рад је структуриран на следећи начин: Увод, Прво поглавље: Општи подаци (физичко-географске карактеристике) општине Чајничке; Друго поглавље: Природне вредности-капитал простора општине Чајничке; Закључак, Литература и Прилози.

АНАЛИЗА МАСТЕР РАДА

У Уводу кандидат нас уводи у тему мастер рада и констатује да општина Чајничке и околина представљају драгуљ за биолошка, флористичка, вегетацијска и сва друга истраживања на пољу природних наука, тим пре јер се, у начном смислу, веома мало зна о природи овог подручја. На релативно малој површини утврђена је велика биолошка разноликост, те разноликост у хидролошким, педолошким и других природних (биолошких) ресурс. Евидентирани су 93 врсте маховина и 513 васкуларних биљака, од којих су чак 103 љековите. Вегетацијски диверзитет је значајан и неочекивано велики. Регистровано је 20 вегетацијских јединица, од којих су неке јасно одређене на нивоу асоцијација, а неке на нивоу реда или разреда. Детаљном анализом природних вредности и степена различитих утицаја на подручју око Чајничка, издвојено је подручје површине од 225,06 хектара, које задовољава све критеријуме да се прогласи Парком природе, са јасно дефинисаним и уцртаним границама.

Предмет мастер рада је капитал простора општине Чајниче, са посебним нагласком на природни капитал (као укупна количина природних ресурса: обрадиво земљиште, пашињаци, површине под шумама, заштићена подручја, биодиверзитет и необновљиви ресурси (нафта, природни гас, угаљ, руде).

Циљ истраживања овога рада је да се укаже на укупност расположивих природних потенцијала, као и на начин њиховог коришћења, али и модалитети за спречавање даље деградације капитала простора општине Чајниче.

Прво поглавље: Општи подаци (физичко-географске карактеристике)

У првом одељку овог поглавља (физичко-географске карактеристике општине Чајниче), кандидат даје прецизне податке о географском положају простора (са посебним нагласком да је простор познат као ваздушна бања, смештен у богатој црногоричној шуми подно планине Цицел, на реци Јањини), о геолошкој грађи и рељефу, о климатским карактеристикама (умерено-континентална и планинска), о хидролошким карактеристикама (богата мрежа водених токова).

У другом одељку овог поглавља (друштвено-географске карактеристике), кандидат даје краћи преглед историјско-географске прошлости општине, као и демографске карактеристике простора са посебним нагласком на антропо-географске одлике насеља, као територијалних облика социјалне и економске организације становништва. Привредна активност углавном је везана за узгој, заштиту и експлоатацију шуме, те за финалну и примарну прераду дрвета, као и за пољопривреду, у којој најзначајније место заузима сточарство.

Друго поглавље: Природне вредности-капитал простора општине Чајниче

*У првом одељку овог поглавља, које је централни део мастер рада, кандидат даје краћу генезу за разумевања категорије **природни капитал**, наглашавајући да је природни капитал окосница еколошке економије и да су физичка и биолошка структура разложени у капацитете и потенцијале, али и да створени капитал не може супституисати природни капитал. Кандидат дефинише природни капитал као укупну количину природних ресурса и тврди да расположивост, квалитет и структура природних ресурса условљавају одрживи развој. Кандидат прави јасну разлику, и категоријалну и суштинску, између природног и произведеног (физичког) капитала, али и упозорава да у стандардној рачуноводственој регулативи у билансима стокова природни фактори производње не подлежу амортизацији, односно отпису вредности реалитета. Књиговодствени стандарди овим факторима приступају полазећи од премисе да се у случају природног капитала ради о дугорочној непромењивој активи, која не подлеже „трошењу“ током експлоатације.*

У другом одељку овог поглавља, кандидат подробно и систематично „разлаже“ капитал простора на основне категорије (земљиште као ресурс, рудна богатства, воде, шумски ресурси, и буљни и животињски ресурси), и о сваком понаосом говори са пажњом, доводећи процес карактеризације до најситнијих детаља (када говори о рудном ресурсу онда говори о „богатству“, и тврди да је морфологија крајолика условљена геолошким подлогом, односно геолошким саставом и структуром терена). Богатства рудних налазишта, вода, шума, биљног и животињског света, богатства биодиверзитета, представљају велике непознанице и шансе простора општине Чајниче, а флора Чајничка представља потпуну непознаницу у свету науке.

У **Закључку** кандидат коинстатује да општина Чајнице, поред веома повољног положаја располаже веома повољним природно – географским условима (геолошка грађа, рељеф, климатске карактеристике, хидрографија, биљни и животињски свијет). Природни капитал општине огледа се прије свега у шумском и осталом биљном богатству, те у богатству животињама, разним рудама, водама. Околина Чајница представља прави драгуљ за бриолошка, флористичка, вегетацијска и сва друга истраживања на пољу природних наука, тим прије јер се, у начном смислу, веома мало зна о природи овог подручја. На релативно малој површини утврђена је велика биолошка разноликост. Евидентиране су 93 врсте маховина и 513 васкуларних биљака, од којих су чак 103 љековите. Најзначајнији природни ресурс ове регије су шуме.

Вредан хербарски материјал броји 305 узорака, а вегетацијски диверзитет је значајан и неочекивано велики, условљен углавном антропогено и оро-едафски. Регистровано је 20 вегетацијских јединица, од којих су неке јасно одређене на нивоу асоцијација, а неке на нивоу реда или разреда. Са становишта заштите природе нарочито су значајни ботанички раритети: *Pedicularis heterodonta*, *Daphne blagayana*, *Iris bosniaca*, *Arabis auriculata*, *Gentiana acaulis*, *Asplenium septentrionale*, *Taxus baccata*, те бројне врсте орхидеја.

Најзначајније и најбројније биљне врсте угрожене су природном сукцесијом и потребно је што прије дефинисати и реализовати активне мере њихове заштите, предвиђене начином газдовања унутар предложених зона будућег парка природе. Осим споменуте прашуме, нарочиту вриједност имају гео-ботанички споменик Орловица, изграђен од веома ријетких вулканских стијена и моћно врело Цицел, врхунског квалитета воде. Општина располаже веома богатом ријечном мрежом.

Геолошка подлога овога подручја донијела је огромно рудно богатство овоме крају, које није још довољно истражено и искоришћено.

Важан природни ресурс су и воћњаци, прије свега шљиве којих је све више, као и лов и риболов.

Општина располаже повољним условима за развој туризма, али ти ресурси нису довољно искориштени. Један од великих проблема је у бесправној сјечи шума, уништавању и загађивању земљишта и ријека. Отпад се одлаже уз ријечне токове или пали на пашињацима. Због тога је неопходно преузети и спроводити одређене мјере заштите свих елемената животне средине.

Кандидат, на крају, изводи неколико важних закључака за ефикасно управљање простором општине Чајнице:

1. Неопходна је тесна и континуирана сарадња надлежних органа Републике Српске и локалне самоуправе општине Чајнице у усвајању и спровођењу кодекса понашања у процесу санације, заштите и организованог кориштења природних ресурса, а посебно вода и шума овог краја, чијем би очувању, унапређењу и ефикасној заштити допринела израда Локалног еколошког акционог плана (ЛЕАП);
2. Неопходно је спречити ширење извора загађења и забранити изградњу погона прљавих технологија на сливном подручју свих река, речица и извора на територији општине Чајнице;
3. Неопходно је изнаћи финансијска средства за увођење технологије пречишћавања свих отпадних вода, санације дивљих депонија и редовно одвожење чврстог отпада до санитарних депонија;
4. Неопходно је израдити јединствени пројекат развоја туризма, који би се састојао од подпројеката везаних за развој различитих облика туризма (еколошког, сеоског, спортско-рекреативног) и заштиту свих облика капитала простора општине Чајетина;

5. Имајући у виду врсту и обим природних богатстава овог јединственог простора, постоје сви реални показатељи о могућностима одрживог развоја општине Чајниче, чији би економски просперитет био у тијесној вези са чистом водом, очуваним шумама и богатим диверзитетом биљног и животињског света.

З А К Л Ђ У Ч А К

На основу презентованог садржаја мастер рада може се констатовати да је кандидат одабрао значајан научни и стручни проблем, који је мултидисциплинарно, систематично и детаљно сагледала кроз призму више научних дисциплина.

На основу изнетог, Комисија предлаже Већу Департамента за последипломске студије Факултета за примењену екологију „Футура“, Универзитета „Сингидунум“ у Београду, да се Извештај о мастер раду кандидата **СТРАХИЊЕ ТАДИЋА**, из Чајниче, под насловом **„КАПИТАЛ ПРОСТОРА ОПШТИНЕ ЧАЈНИЧЕ“**, УСВОЈИ и кандидату **ОДОБРИ ЈАВНА ОДБРАНА**.

У Београду, 17. Новембра 2012. Године

К О М И С И Ј А :

1. Проф. др **Јордан Алексић**, ментор,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет
„Сингидунум“, Београд

2. Проф. др **Гордана Дражић**,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет
„Сингидунум“, Београд

3. Доц. др **Мирјана Бартула**,
Факултет за примењену екологију
„Футура“, Универзитет
„Сингидунум“, Београд
